

MAGYAR MŰSA.

Költ Bétsben 28. Novemberben 1787.

Edgy Mese a' vad kanról és lóról.

Servitus obnoxia

Quia quae volebat, non audebat dicere,

Affectus proprios in fabellas transtulit. *Phaedrus.*

Jól vagytok Nektárral nedves gondolatok?

Jól Hol vagytok Angyali százszor szép Szózatók?

Hol vagy te-is bennem szunyókáló lélek?

Írj még vagy két Verset, hadd tudják hogy élek.

A' régi virgontzság, ha még meg van benned,

Aztat edgy Snmmába most mind ki-kell tenned.

Ládd-e hogy azt mondják a' jó Hazafiak,

Hogy szebbek Verseid, mint sem fok maiak.

A' Fritskáidat-is betsülettel vették

Talám még azok is, kik a' szúrkot ették.

Lelkesítsd tehát most az író pennámat,

'S Jól úgró Versekre táttasd-fel a' számat.

Ha pedig nem segítsz, magam fogok bele,

Kezemben-is már a' ló 's az ostor nyele.

Azt olvastam edgy vén füstös Krónikában,

Hogy, mikor Saturnus volt divatjában;

S s s s

Mikor

Mikor még a' fővény kolbászszal fonatott,
 És füstöltt Sonkával volt támogattatott;
 Mikor a' sült ökör a' mezőn úgy jára,
 Hogy edgy akó bor volt függesztve nyakára:
 Akkor a' viz mézzel 's téjjel folydogála
 'S még a' tsekélyén-is arany hal úszkála
 A' vad állatok-is kedvekre legeltek;
 Mert innya és enni valót bővön leltek
 A' kakukk, kedvére élt, és kakukkola,
 A' medve a' fűrű erdőben tombola.
 A' harkály a' fákon edgyet kettőt vágott
 'S azzal a' fa rágó szűh' nyakára hágott.
 Nem volt a' Szajkónak a' nyelve fel-metszett,
 'S ugy tsevegett a' mint neki kellett 's tettzett.
 (Már ma pedig minthogy nyelvét fel-metszették,
 Tszak nem tökéletes bolonddá-is tették;
 Mert már természeti nyelvén se beszéllhet
 Azonba a' tanúlt nyelvével sem élhet.)
 Ha a' Páva farkát széllyel terjesztette,
 Azt a' bibitz, mint ma, koránt se nevette.
 A' vad kan kedvére turkált az erdőben.
 Széllyel nyargalodzott a' ló a' mezőben.
 Még akkor hire sem volt a' ló zablának
 Annak az átkozott fene portékának;
 És így a' hátát sem törte-fel a' nyereg,
 Melly miatt fok deres most nehezen hereg.
 (Így mégyen a' világ: edgy dolog mást kerget!
 Eleinte csak a' ló hordoza nyerget;
 De már ma a' kantza nyerget-is szcretik
 'S még a' fel tsípejű farra-is helyherik.)
 Meg-únta azonba a' vad kan szállását
 'S más helyre akará venni mulatását;
 Próbálta a' viznek tetején úszkálni;
 De a' Disznó csak nem tuda hallá válni.

Már

Más helyre megy tehát, 's ér azon mezőre
Mellyre szinte lovak jártak legelőre
Meg-tetfzik mindjára a' rétnek formája,
Jó izünek érzé a' fűvét a' szája.
Mi leszfz a' dologból? Fell 's alá járkála,
'S jártába költébe mindenütt turkála.
Még akkor-is mikor fekudni akara,
Tövestől hányá a' fűvet az ágyra.
Igy ment az edgy kevés időn, edgy két héten,
'S már-is igen nagyon meg-tetfzett a' réten.
Mert vagy le-keverte, vagy pedig fel-turta,
Edgy szóval a' földet fűvel öfzve gyurta.
Azonba edgy nyomon hogy gyakran járkála,
Számptalan fok káros útakat tsinála.
Meg-indúlnak tehát a' Lovak a' káron,
Látván, hogy el-romlik így a' rét edgy nyáron.
Seregestül mennek a' vad kant kergetni;
De azt nem tudhaták a' rétből ki-vetni
Ha rugni akarták készen volt fegyvere,
Mellyet fok jó lónak vérebe kevere.
A' többj ha látta edgynek veszedelmét,
Futásba kerefte a' maga védelmét.
Gyilkos fog-fegyverét ha meg-köszörülte,
Még a' leg-bátrabb-is meszfzire került.
Ha ajaki között nyála tajtékola,
Az egész Sereg ló tőle el-pakkola.
(Bolond volt a' ki ez időt úgy festette,
Hogy a' boldog 's arany idők közzé tette.
Veszfzen-el Saturnus 's minden gazdagsága
Ha az országának erő igazsága.)
Igy lévén a' dolog, edgyüvé gyülének
A' Lovak, 's edgy máshoz e' ként nyeritének.
Tudjátok melly igen romlik szabadságunk,
A' melly mindnyájunknak leg-féltőbb jószágunk.

Nints erönk magunknak arra, hogy ki-vefsük
 A' vad kant, 's a' honnan jött oda kergefsük.
 Mit tselekedjünk hát? vefsetek hozzája
 Hogy tölle ürejsé légyen a' rét tája.
 Edgy ötöd' fü csikó fel-nyerit ez szóra,
 (Jól-lehet a' dolgot nem bizták csikóra.)
 'S mondja, hogy magokban már nints annyi erö
 Melly tehetne edgy illy fene vadat verö;
 Hanem segítséget kell kérni másoktól
 Mikor már a' dolog nem telik magoktól.
 Név szerint, az embert nagyon javasolja
 'S mondja, hogy az a' kant a' rétről ki-tolja.
 De azt nem mindenek-mondták lenni jónak,
 Hogy meg-álljon szava ennek a' csíkonak;
 Kivált az öregek féltek gyanú pertől
 A' melly könnyen ki-súl a' ravasz embertől;
 De mit tudtak tenni! meg-egyeznek benne,
 Hogy kettő közölök az emberhez menne;
 'S kérné mindnyájoknak képebe 's szavával,
 Hogy vina-meg értek a' vad Bestiával.
 Ezek hát vágatva az emberhez mennak,
 Olly sebessen hogy még csak meg se pihennek.
 Ki midön bajokat gondolóra vette
 Beszédét hozzájok illyen formán tette:
 Meg-vallom hogy szánom állapototokat,
 De nints eröm hogy el-fordítsam kártokat.
 Hanem ha eröket edgyüve kapcsoljuk
 Így talám a' rétről a' vad kant ki-toljuk;
 De ha csak én magam állok vele szembe
 Engemet-is talál temetni verembe
 Mert ámbár van efzem s' szemes okofságom;
 De nints ahöz való eröm 's bátorságom.
 Ö négy lábbal termett, én két lábon járok
 'S könnyebben el-ejthet akármelly kis árok

Négy

Négy lába vadakra, négy lábúk kellenek

Mások hafzontalan lennének ellenek.

Azt gondolam azért ha helyben hagynátok,

Hogy edgy ülő nyeret fel-kötözök rátok;

Annak tetejébe fegyverestül ülök

'S így minden bizonnyal győzedelmet szülök;

Edgy vas zabolát-is teszek szájatokba

Mert nem tudnátok jól menni magatokba;

De így a' mint tesszik úgy igazgathatlak

Es így a' vad kantól meg-szabadithatlak

Mit tudának tenni! a' nyeret fel-vették,

Mert a' tsalárdságot még meg-nem sejtették.

(Ki-is tette volna fel az ember felől

Hogy szájában mézet hordjon, 's mérget belől?

Mellyik ló gondolta hogy hátára vette,

Hogy magát edgy bajból most másba ejtette?

Mellyik tudhatta azt gondolni előre

Hogy mi következik még abból időre?

Én sem tudtam másként hanem e' példából

Hogy mi kerekedhet edgy ilyen tréfából;

De már most tanácsul adhatnám a' Iónak

Hogy soha ne hidjen a' ravasz szép szónak;

Kivált ha a' ravasz edgyszersmind hatalmas

Arra bizni magát még inkább ártalmas.)

Az ember a' lovon meg-üle begyefen,

A' szegény Pára-is ugrált Negédesen.

El-jutnak csak hamar a' vad' tanyájához

'S az ember a' lovon készül a' tsarához.

Eszre vévén a' kan hatalmas Bajnokát,

Fente fegyverének mind élit mind fokát.

Csattogtak fogai, a' szeme szikrázott,

A' tajtékzó nyáltól mind két álla ázott.

Ki-állott Csatára; de hamar el-vefze;

Minthogy neki sem volt az erőhez esze.

Az

Az ember, ellene éles fegyvert ránta,
 'S annak éli miatt tsak hamar lett fánta.
 Az után edgy nyilat löve vak fzemébe
 Hogy ugyan szikrázótt agya velejébe,
 'S nem birhatván tovább férelmét sebének,
 Vége lett a' vad kan hartzának 's éltének.
 Örültek a' lovak, 's az embert dirtsérték
 Hogy általa a' vád kannak végét érték.
 Azonba a' nyereg meg-nyomta hátokat
 'S akarták terhétől öldozni magokat.
 Mondják az embernek hogy rólok le-fzáljón,
 'S mint annak előtte tsak gyalog járkáljón;
 De az fel-fe vette a' ló kéréseket,
 Hanem tsak hátokón hagyta a' nyergeket;
 Azt adván okául, hogy fokát szolgálá
 Mikor a' vad kannal értek szembe szála,
 'S ilyen jufson ma-is hátokón a' nyereg.
 Mellynek terhe miatt fok pára kefereg.
 (Emberség-é máson azért segiteni
 Hogy azt hóltig rabbá lehessen ejteni?
 Illo-é emberhez edgy kis segittségért,
 A' nyomorultakon mindég húzni a' bért?
 Illik-é szép színnel más nyakára hágni,
 'S Ofztán a' mint tetszik annak nyakát vágni.
 Illik-é íteld-meg, hogy a' ló kárára
 Jufson a' kövér rét a' fzántók' vasára?
 A' mi több, az ekét a' lóval húzafsa
 'S legelő mezejét magával nyuzafsa?
 Ah! már ebben nintsen edgy máknyi igazság:
 Ember vagyok; még-is azt mondom, hogy gazság.
 Igaz, hogy edgy kevés jatalmat várhatott
 De érdeme felett tsak nem kívánhatott;
 Vagy, ha kívánta-is nem adta tudtára
 A' Lónak, mikoron nyerget tett hátára

'S így nints arra jussa hogy mindég terbelje

Á' Ló sem köteles hogy ötet emelje.)

Ha magam lehetnék bírāja e' pernek:

Kesztyűbe kellene fűni az embernek.

De már késő, és az ilyen fohajtások

Ollyak, mint az álom-béli jól-lakások;

Késő Innep után kalátsot kántálni;

Á' mint az ágy vetve van, csak úgy kell hálalni;

Hanem azt tanátslom a' nyomorúlt lonak

Ha tanátsláfsomat gondolhatná jónak

Hogy vessele edgykor az emberts hátáról

'S gondolkozzon osztán mint lehet, magáról.

*Edgynéhány izbe olvasott Póóts András Ur Versein
let illetődésből. 1787. die 20 Sept. E. G.*

Tégedet Andrásom! (mivel a' jót szálni szokásom)

Á' Szivem el-annyira szán mintha meg-esne magán

Á' mite rajtad esett; hogy gyilkosod a' Kegyefed lett,

Kit köteles szerezet hitel öledbe le-tett.

Kit Te ditsőségnek tartál, míg hív Feleségnek

Színelhette magát 's így ki-nem adta szagát

Bűzhödtt vérenek 's méreggel tellyes erének

Mint most illatozik, hogy torodon torozik.

Ah! veled a' mint bánt e' Czirtze! be femmire nem szánt

Csók-poharat ragadot benne de mérget adott.

Im' az esett féreg! kibe lappang áspisi méreg

Hogy futögesse bókád' mennyi fok üszköt okád!

Ennye bel' gyászós tőr, mellyet neked egy tüzes oltór

Rózsasz Feleség okozott és temetésre hozott!

Ez, Fejedet vette 's híred' temetőbe temette;

Mert betsed ám ha vagy, már bé-gazolta nagyon.

En pedig itt téged' mivel ad-ki dühödt Feleséged

Minthogy nem keresem, nem leszel al-peresem.

Ugyde midőn telt tett Te reád, míg törbe nem ejtett
 Olly szövevényt font 's szőtt a' Papi-Társak előtt,
 Mellyel elé járult 's ugyan edgy Kajafásnak el-árult
 Hol Te levél galyibás, bár maga Lelke hibás.

A' mivel ott rútoltt, bizony ő maga benne fülíg vólt
 'S hogy Törvényt kerestt, törbe Te Lelked esett.
 Oh nyomórult ember! kit az illy Feleséggel az Ur vér,
 O P — P — mi talált? itt ki reményle halált?

Hát ellenséged neked a' te hites Feleséged?

Erre, jaj! óh be! tsuda, hogy vetemedni tuda!
 Bennem ezenn a' Szív fel-forr mikor illy hamisan hív
 Aszszonyóm a' fene nyárs, nem pedig ő fele-társ.
 Imhól az aszszonymnak neve kit tartál Liliomnak:

Tör 's tö, nem szerető *Délila*, törbe verő.
 Kit Te galambodnak néztél, mondhatni Sasodnak
 Mert hogy el-ált tőled tépte körömmel oled.
 Szíve kemény márván; mivel a' fiad-is vagyon árván:
 Ezt-is tépte vala miglen ölébe vala.

Igy mivel ő nem szánt, mivel így meg-rontani kívánt;
 Oh tsuda! mint meg-öle edgy fele Szívnek öle.
 Általa meg-hóltál noha jó 's hív Férfia vóltál
 A' gonófsz óldal-tsónt illy gónófszál pörig ónt.
 Lám miez? *Az honnan nem félsz, meg-rontanak onnan!*
 A' Kit ölelt Kebeled a' kele kardra veled.

Hogy, *Magad ingének se hihetsz.* igaz e' Magyar ének.
 Mert rajtad bé-telék a' mire benne lelék.

Példa lehetsz immár! a' szív gyakor ízbe miként jár
 Szép rózsztat ha veéud, tárfa ha katzki leéud.
 E' meg-esett példánn, melly bődög az, a' ki tanulván
 Inthet másokat-is, ebbe *Tamásokat-is.*

Máft-is azért intvén, magam-is példádra tekintvén
 Sorfod' tollra vevém 's mások' elébe tevém.
 És mikor így szánlak, immár Istennek ajánlak:
 Adjon az Ur több jót tiszteletedre folyót.